

Ortaokul öğrencilerinin dinlemeye yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi

Selma ERDAĞI TOKSUN¹

APA: Erdağı Toksun, S. (2020). Ortaokul öğrencilerinin dinlemeye yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 20-28. DOI: 10.29000/rumelide.752051.

Öz

Dört temel dil becerisinden biri olan dinleme becerisi, anne karnında başlar, ailede kazanılır, daha sonra okulda ve yaşam boyu gelişerek diğer dil becerileriyle bütünleşip iletişim, öğrenme ve akademik başarı için büyük önem arz eder. Dinleme becerisinin geliştirilmesinde ilköğretim düzeyinde yapılacak çalışmalar dinlediklerini daha iyi anlayan, böylece sağlıklı iletişim kurabilen ve diğer dil becerilerini geliştirmede dinlediklerinden yararlanan bireyler yetiştirmek için önemlidir. Her bireyin birbirinden farklı bilişsel, duyuşsal ve devinişsel dinleme tutum ve alışkanlıkları vardır. Bireyler, geliştirdikleri tutum ve alışkanlıklar sonucunda çeşitli dinleme türleri ve stratejilerini kullanır. İlköğretim, temel dil becerilerinin gelişmesinde önemli bir süreçtir ve bu süreci etkileyen birçok faktör vardır. Dinleme eğitimi de bu becerilerden biridir. Bu çalışmada, ortaokul öğrencilerinin dinlemeye yönelik tutumları cinsiyete, sınıf mevcuduna ve sınıf düzeyine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Kars ili merkezde bulunan ve rastgele seçilen üç ortaokulun 5, 6, 7 ve 8. sınıflarında okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Ortaokul öğrencilerinin dinlemeye yönelik tutumlarının belirlemeye çalışıldığı bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada veriler, Karakuş Tayşi ve Özbay (2016) tarafından geliştirilmiş olan Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde, T testi ve Kruskal Wallis-H testi yapılmıştır. Bu çalışmada, öğrencilerin dinleme tutumları, cinsiyet değişkenine göre bakıldığında, kız öğrencilerin lehine anlamlı bulunmuştur. Yine analiz sonuçları, sınıf mevcudu arttıkça dinlemede bireysel farklılıkların belirginleştiğini ve dinleme güçlüğünün arttığını göstermektedir. Sınıf düzeyine göre ise anlamlı farklılık görülmemiştir.

Anahtar kelimeler: Dinleme, tutum, ortaokul öğrencileri

Investigation of attitudes toward opening of medium variations in terms of various variables

Abstract

Listening skill, which is one of the four basic language skills, begins in the womb, is gained in the family, and then it is of great importance for communication, learning and academic success, integrating with the other language learning by developing at school and throughout life. In the development of listening skill, working in primitive studies is necessary to educate individuals who understand better what they listen to, who can communicate properly and benefit from what they listen to improve other languages. The individual has different cognitive, affective and psychomotor listening attitudes and habits. Individuals use various listening types and strategies among attitudes and habits in development. Primary education is an important process in the development of basic

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD (Kars, Türkiye), selma_erdagi@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0235-2678 [Makale kayıt tarihi: 20.02.2020-kabul tarihi: 20.06.2020; DOI: 10.29000/rumelide.752051]

language skills. Listening training also consists of these skills. In this study, it is aimed that middle school students' attitudes towards listening will be made according to gender, class size and classification in the classroom. It is necessary to study the study group of the research in 5th, 6th, 7th and 8th grades of three secondary schools randomly selected in the center of Kars. It tries to determine the attitudes of middle school students towards listening. It was collected with the Attitude towards Listening Scale conducted by Karakuş Tayşi and Özbay (2016). In the analysis of the data, it is under the T test and Kruskal Wallis-H test. This variable looks at the listening and listening attitudes according to the gender variable. Again, as the results of the analysis increased as the class size increased, the differences in listening became evident and the difficulty of listening increased. There was no significant difference compared to the classes.

Keywords: Listening, attitude, middle school students

Giriş

Dört temel dil becerisinden biri olan dinleme becerisi, anne karnında başlar, ailede kazanılır, daha sonra okulda ve yaşam boyu gelişerek diğer dil becerileriyle bütünleşip iletişim, öğrenme ve akademik başarı için büyük önem arz eder.

Dil becerilerinden okuma ve yazma, çocuklara genellikle örgün eğitim ile birlikte öğretilmeye başlarken dinleme “doğum öncesi anne karnında başlamakta, doğumdan sonra giderek gelişmekte ve diğer öğrenme alanlarına temel oluşturmaktadır” (Güneş, 2014: 80). “Doğumdan önce başlayan, ailede gelişen, okulda devam eden ve hayatın pek çok alanında kullanılan dinleme becerisi, bir bakıma sesleri okuma ve anlamlandırmadır. Her ne kadar sağlıklı bir insan dünyaya geldikten sonra duyu organlarından en çok gözlerini kullansa da, anne karnında kulaklarıyla çevresini fark ettiği için bir anlamda insan dünyaya gözlerini değil, kulaklarını açar” (Emiroğlu, 2013: 271). Bir bebeğin iletişim becerisinin gelişebilmesi için sağlıklı işitme organlarına sahip olması gerekmektedir. Eğer işitme organlarında bir rahatsızlık var ise bu durum bireyin diğer dil becerilerini de olumsuz etkileyecektir. Ergin’ e (2014: 106) göre sözlü iletişimde konuşanın rolü kadar dinleyen de rolü önemlidir. İletişimin başarıya ulaşmasında en büyük payın konuşana ait olduğu sanısı bir yanılgıdır. Gerçekte, iletişim eyleminde istenilen sonuçlara ulaşılmasındaki çaba ve sorumluluk konuşan ile dinleyen arasında ortaklaşa bir temele dayanır. Güneş (2014: 74), dinlemenin, sadece iletişim kurmak için yapılmadığını, aynı zamanda öğrenme, anlama ve zihinsel becerileri geliştirmek için önemli bir alan olduğunu ve çocukların dinleyerek, çeşitli bilgileri öğrenerek hem dinleme becerilerini hem de zihinsel becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir.

Doğan (2013: 15), çocukların okula başladıklarında dinleyip konuşabildikleri için bu becerilerin okulda öğretilmesine gerek olmadığı görüşünün sık sık dile getirildiğini; ancak, okuma ve yazmaya verilen değer karşısında dinleme eğitim ve öğretiminin önemsememenin büyük bir hata olduğunu belirtmiştir. Ayrıca böyle bir tutum, temel dil becerilerine dengeli bir şekilde önem vermemek anlamına gelir ki bu da öğrencilerin dil becerilerinin gelişimini olumsuz yönde etkiler. Dil becerileri birbirleriyle doğru orantılı olarak gelişir. Birinin gelişimine önem verip diğerlerini arka planda tutmak dil becerilerinin gelişiminde bütünsel olarak problem çıkmasına sebep olabilir.

Dinleme eğitiminde “dinleme için bir amaç sağlamak”, öğretmenin en önemli sorumluluğudur ve bu, en çok ihmal edilen unsurlar arasında yer alır. Öğrenciler dinlemeye başlamadan önce “Ne için?” dinlediğini bilmelidir. Bunun için çocuklara her dinleme çalışması için belirli bir amaç verilmelidir.

Çocuk dinlemeye başlamadan önce “ana fikir, detayları belirleme, gerçekleri kurgulardan ayırma vb.” için dinleyeceğini bilmelidir (Funk ve Funk, 1989: 660). Bu aşamada öğretmenlerin dinleme stratejilerini bilip öğrencilere uygulamalı olarak yaptırması ve bu becerileri alışkanlık hâline getirmelerini sağlamalıdır.

Dinleme becerisinin geliştirilmesi konusunda ilkokuldan üniversiteye kadar öğrencilere “Dikkat et!”, “Dinle!” denmiş, bu yönlendirici kalıp ifadeler dışında geliştirici bir ifade kullanılmamış ve uygulama yapılmamıştır (Nichols ve Stevens, 1974: 43; akt. Maden, 2013). Bu genel değerlendirme eğitim sistemimiz için de geçerlidir. Öğrencilerin zihnindeki dinleme imgesi “Sus, Susun, Dinleyin!” gibi ifadelerle sınırlıdır. Ses kesilince dinleme sergileniyormuş gibi kabul edilmiş ve öğrenciler sesini kesince dinledikleri varsayılmıştır (Maden, 2013). Okulda sürekli susturulan öğrenciler iyi bir dinleyici olmak yerine pasif ve görünüşte dinleyici olma eğiliminde olurlar. Sürekli susturulan öğrencilerin dinlemeye karşı tutumları da olumsuz yönde gelişecektir. Öğretmenlerin dinleme öncesi, sırası ve sonrası etkinlikleri mutlaka yaparak öğrenciyi dinleme sürecinde aktif hâle getirmesi gerekmektedir. Çünkü okuldaki öğrenmelerin birçoğu dinleyerek gerçekleşmektedir. Bu dinleme süreçlerinde öğrencilerin dinleme becerisine karşı tutumlarının olumlu olması bireyin yaşamı boyunca iyi bir dinleyici olması için atılan en önemli adımlardır. Çocuklar dinlerken okumaya göre dikkatleri daha hızlı ve fazla dağılıbilir. Bu yüzden etkinlikler esnasında uzun metinler dinletilip çocuğun dinleme becerisi ölçülmemelidir. Yaşlarına, zihinsel ve bilişsel seviyelerine göre dinleme alıştırmaları yapılmalıdır. Bunların yanı sıra bireysel farklılıklar da çocuğun dinleme becerisinin gelişmesinde bir faktördür. Dinleme becerisi geliştirilebilir ancak bu beceriyi geliştirmek için bilinçli bir çaba harcamamız gerekir (Erdağı Toksun, 2019). Funk ve Funk (1989: 660-663) dinlemenin öğretilmesi gereken bir beceri olduğunu saptadıktan sonra, bunun için farklı dinleme yaşantıları yaratılmasını ve bu yolla iyi dinleyiciler yetiştirmeyi önerir.

Dinleme becerisinin eğitimi konusunda okul öncesi dönemde aileye, okula başlamayla birlikte de okula çok büyük görevler düşmektedir. Hem anne-babalar hem de öğretmenler, bu becerinin eğitimine yönelik neler yapabilecekleri konusunda bilgi sahibi olduklarında dinleme becerisi hak ettiği ilgiyi görmeye başlayacaktır (Doğan, 2013). Her bireyin birbirinden farklı bilişsel, duyuşsal ve devinışsel dinleme tutum ve alışkanlıkları vardır. Bireyler, geliştirdikleri tutum ve alışkanlıklar sonucunda çeşitli dinleme türleri ve stratejilerini kullanır (Kordak, 2019). Dinleme eğitimi bireyin dinleme süreçlerinin farkında olması, dinleme yoluyla üst düzey zihinsel beceriler geliştirebilmesi için gereklidir. Dinleme becerisinin geliştirilmesinde ilköğretim düzeyinde yapılacak çalışmalar dinlediklerini daha iyi anlayan, böylece sağlıklı iletişim kurabilen ve diğer dil becerilerini geliştirmede dinlediklerinden yararlanan bireyler yetiştirmek için önemlidir (Özdemir, 2016).

Tutum kavramı genel olarak bireyin çevresindeki herhangi bir olgu veya nesneye ilişkin sahip olduğu tepki eğilimini ifade eder. Başka bir deyişle tutum, bireyin bir durum, olay ya da olgu karşısından ortaya koyması beklenen olası davranış biçimi olarak tanımlanabilir (İnceoğlu, 2011). Tavşancıl’a (2002) göre tutumlar; doğuştan gelmez, sonradan kazanılır, geçici değillerdir, birey ve obje arasındaki ilişkide bir düzenlilik olmasını sağlar, insan-obje ilişkisinde tutumların belirlediği bir yanlılık ortaya çıkar, bir karşılaştırma sonucu tutumlar ortaya çıkar, tutumlar olumlu ya da olumsuz davranışlara yol açabilir ve tutum bir tepki şekli değil, daha çok bir tepki gösterme eğilimidir.

Tayşi ve Özbay (2016), tutumların davranışlara yön veren etkenler arasında yer aldığı ve doğuştan değil sonradan yaşantı yoluyla kazanıldığı dikkate alındığında eğitim-öğretim sürecinin tutumların oluşmasında ve gelişmesinde ne kadar önemli olduğunu dile getirmişlerdir. Dinlemenin de bu süreçte

en çok kullanılan beceri olduğu ve bu yüzden bireylerin dinlemeye yönelik olumlu tutum geliştirmelerinin bütün hayatlarını olumlu anlamda etkileyeceğini belirtmişlerdir.

Bir çocuğun dinlemeye olan tutumu aile içindeki iletişim sürecinde şekillenir. Aile bireylerinin çocuğu dinlerken çocuğun gözlerine bakması, onu onaylayacak sözcükler söylemesi ve dinledikleri karşısında duygu ve tepkilerini ifade etmesi çocukta öz saygıyı geliştirecek ve aile bireylerinin dinlemeye yönelik olan olumlu tutumlarını benimsemesini sağlayacaktır. Aile içinde temeli atılan, dinlemeye yönelik olumlu ya da olumsuz tutum okul ortamında olumlu yönde geliştirilmeye çalışılmalıdır. İlköğretim, temel dil becerilerinin gelişmesinde önemli bir süreçtir ve temel dil becerilerinin gelişimini etkileyen birçok faktör vardır. Bu çalışmada temel dil becerilerinden biri olan dinleme becerisini etkileyen bazı faktörler incelenecektir. Ortaokul öğrencilerin dinlemeye yönelik tutumlarının belirlenmesine yönelik çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu açıdan çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırmada, ortaokul öğrencilerinin dinlemeye yönelik tutumları cinsiyete, sınıf mevcuduna ve sınıf düzeyine göre incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Ortaokul öğrencilerinin dinlemeye yönelik tutumlarının belirlemeye çalışıldığı bu araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2002, s. 77).

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Kars ili merkezde bulunan ve rastgele seçilen üç ortaokulun 5, 6, 7 ve 8. sınıflarında okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Her okuldan rastgele birer şube seçilmiştir. Çalışmaya toplam 305 öğrenci katılmıştır.

Veri toplama araçları ve verilerin analizi

Araştırmada veriler, Karakuş Tayşı ve Özbay (2016) tarafından geliştirilmiş olan Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği ile toplanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,824 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin dört faktörlü yapısı incelendiğinde, birinci faktörde yer alan on yedi maddenin “dinlemeyi gerekli görme”yle, ikinci faktördeki maddelerin “dinlemedeki bireysel farklılıklar”la, üçüncü faktördeki dört maddenin “dinleme güçlüğü”yle, dördüncü faktördeki dört maddenin de “etkili dinleme alışkanlığı”yla ilgili olduğu görülmüştür. Toplam 30 maddeden oluşan Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeğinde 7 olumsuz ve 23 olumlu madde yer almaktadır.

Bu çalışmada verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek örneklem kolmogorov-smirnov testi sonucunda cinsiyete göre dağılımın normal olduğu, sınıf mevcudu ve sınıf düzeyine göre ise dağılımın normal olmadığı belirlenmiştir. Bu sebeple çalışmada dinleme tutumunun cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için T testi, dinleme tutumunun sınıf mevcudu ve sınıf düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ise Kruskal Wallis-H testi tercih edilmiştir.

Bulgular

Tablo 1. Dinleme Tutumu ve Cinsiyet Değişkeni İçin Yapılan T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart sapma	t	df	sig
Etkili Dinleme Alışkanlığı	Erkek	151	13,3179	4,04371	,372	303	.710
	Kız	154	13,1429	4,17028			
Dinlemeyi Gerekli Görme	Erkek	151	59,7219	13,55097	-2,248	303	.025
	Kız	154	63,3961	14,94627			
Dinlemede Bireysel Farklılıklar	Erkek	151	16,5828	4,13176	-1,448	303	.149
	Kız	154	17,2273	3,62728			
Dinleme Güçlüğü	Erkek	151	13,4172	3,61360	-1,908	303	.057
	Kız	154	14,1753	3,32181			
Dinleme Tutum Toplam	Erkek	151	103,0397	18,97152	-2,249	303	.025
	Kız	154	107,9416	19,09667			

Tablo 1’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin dinleme tutumlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-2,249$; $p<.05$). Söz konusu farklılık kız öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Dinleme tutumlarının alt boyutları olan etkili dinleme alışkanlığı, dinlemeyi gerekli görme, dinlemede bireysel farklılıklar, dinleme güçlüğü cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda ise yalnızca dinlemeyi gerekli görme boyutunda kız öğrencilerin erkeklere oranla daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmektedir ($t=-2,248$; $p<.05$).

Tablo 2. Dinleme Tutumu Ölçeğinin Katılımcıların Sınıf Mevcuduna Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Okul	N	Ortalama Sırası	Ki-kare	Serbestlik Derecesi (df)	Anlamlılık Düzeyi (sig)
Etkili Dinleme Alışkanlığı	Ziya G.	129	139,57	5,235	2	.073
	30 Ekim	100	163,62			
	Okan K.	76	161,82			
	Total	305				
Dinlemeyi Gerekli Görme	Ziya G.	129	152,25	1,754	2	.416
	30 Ekim	100	161,19			
	Okan K.	76	143,50			
	Total	305				
Dinlemede Bireysel Farklılıklar	Ziya G.	129	175,76	18,989	2	.000
	30 Ekim	100	147,89			
	Okan K.	76	121,10			
	Total	305				

	Ziya G.	129	172,84			
Dinleme Güçlüğü	30 Ekim	100	151,48	16,530	2	.000
	Okan K.	76	121,32			
	Total	305				
	Ziya G.	129	157,38			
Dinleme Tutumu Toplam	30 Ekim	100	160,82	4,170	2	.124
	Okan K.	76	135,29			
	Total	305				

Tablo 2’de görüldüğü gibi, dinleme tutumu ölçeği sıralamalar ortalamalarının sınıf mevcuduna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda sınıf mevcudunun gruplarının sıralamalar ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir ($\chi^2=4,170$; $sd=2$). Fakat ölçeğin alt boyutlarından Dinlemede Bireysel Farklılıklar ($\chi^2=18,989$; $sd=2$) ve Dinleme Güçlüğü ($\chi^2=16,530$; $sd=2$) alt boyutlarında sıralamalar ortalamalarının sınıf mevcuduna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Analiz sonuçları sınıf mevcudu arttıkça dinlemede bireysel farklılıkların belirginleştiği ve dinleme güçlüğüne arttığını göstermektedir.

Tablo 3. Dinleme Tutumu Ölçeğinin Katılımcıların Sınıf Düzeyine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Sınıf Düzeyi	N	Ortalama Sırası	Ki-kare	Serbestlik Derecesi (df)	
Etkili Dinleme Alışkanlığı	5	74	160,01			
	6	73	142,55	3,751	3	290
	7	69	166,33			
	8	89	145,40			
	Total	305				
Dinlemeyi Gerekli Görme	5	74	161,41			
	6	73	141,17	5,861	3	,119
	7	69	170,11			
	8	89	142,45			
	Total	305				
Dinlemede Bireysel Farklılıklar	5	74	162,87			
	6	73	143,82	3,687	3	,297
	7	69	163,72			
	8	89	144,01			
	Total	305				
Dinleme Güçlüğü	5	74	157,56			
	6	73	164,03	2,529	3	,470
	7	69	148,29			
	8	89	143,81			

	Total	305			
	5	74	162,87		
	6	73	142,42	5,993	3 ,112
Dinleme Tutumu Toplam	7	69	169,22		
	8	89	140,89		
	Total	305			

Tablo 3'te görüldüğü gibi, dinleme tutumu ölçeği sıralamalar ortalamalarının sınıf mevcuduna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda sınıf mevcudunun gruplarının sıralamalar ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir ($\chi^2=5,993$; $sd=3$).

Tartışma ve sonuç

Ortaokul öğrencilerinin dinlemeye yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelendiği bu çalışmada, öğrencilerin dinleme tutumlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak kız öğrencilerin lehine anlamlı bulunmuştur. Yapılan bazı çalışmalarda dinleme başarısı, dinleme becerisi dinleme strateji kullanımı ve dinlediğini anlamada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha başarılı oldukları sonucuna varılmıştır (Kordak, 2019; Ceyran, 2016; Çelebi, 2008; Kaplan, 2004). Cinsiyetin dinleme üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşan çalışmalar da mevcuttur; Ürün Karahan (2016), Çelikbaş, (2010), Yıldız (2015) ve Fidan (2012).

Maden ve Durukan (2011)'a göre genel olarak dinleme kaygısı, birey için zor veya bireyin önceden karşılaşmadığı bir dinleme ortamında bulunduğu zaman ortaya çıkmakta; dinlediğini net olarak duyamadığında, duyduklarını eksik ve yanlış anladığı ya da dinledikleri ile ilgili yanlış çıkarımlarda bulunduğu durumlarda artmaktadır. Bu çalışmada yapılan analizler sonucunda, ortaokul öğrencilerinin dinleme tutumunun sınıf mevcuduna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutlarından *dinlemede bireysel farklılıklar* ve *dinleme güçlüğü* alt boyutlarında ortalamalarının sınıf mevcuduna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Analiz sonuçları sınıf mevcudu arttıkça dinlemede bireysel farklılıkların belirginleştiği ve dinleme güçlüğünün arttığını göstermektedir.

Çifçi'ye (2001) göre maalesef, ülkemizdeki eğitim öğretim ortamları fizikî bakımdan uygun olmadığı gibi, sınıfların kalabalık oluşundan dolayı da ideal değildir. Kalabalık sınıflar, fizikî ortamın başlangıçta düşünülen maksatlarına uymadığı gibi, sınıf disiplini bakımından da problem oluşturmaktadır.

Okullarda kalabalık sınıfların bulunması, oturma düzeninde bireyselliğin ön plana çıkmaması, dinleme becerilerini olumsuz yönden etkilerken; U şeklinde bir oturma düzeni ve kalabalık olmayan sınıflar dinleme becerisinin geliştirilmesinde etkilidir (Epeçan, 2013). Kalabalık sınıflarda sıkıntı yaşanacak en önemli husus da eğitim ve öğretimin istenen düzeyde olmayacağıdır. Etkileşimli bir öğretim ortamı ve iletişim içindeki öğrencilerin birbirini görmesi ve daha rahat duyması için U düzeni oturma planı en idealidir. Fakat kalabalık sınıflarda bu düzende ders işlemek imkânsız gibidir. İyi bir dinleme sağlanabilmesi için ortamın buna uygun olması gerekir. Emiroğlu (2013)'nun araştırması da araştırma

sonucumuzla paraleldir. Öğretmen adayları üzerinde yaptığı araştırmasında ortamın havasız, sıcak, gürültülü olması, mekânda bulunan uyarıcıların çok fazla olması gibi sebepler dinleme sırasında ortamdaki kaynaklanan dinleme sorunları olarak görülmüştür. Benzer bir çalışma olan Demir (2016)'in Türkçe öğretmen adaylarının yazma kaygılarını incelediği çalışmasında yazma kaygısının ortamdaki kaynaklanabileceği sonucuna ulaşmıştır.

Bu çalışmada, yapılan analizler sonucunda dinlemeye yönelik tutumun sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Fidan (2012) "İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Türkçe Dersinde Kullandıkları Dinleme Stratejilerinin Değerlendirilmesi" başlıklı çalışmasında, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin Türkçe derslerinde kullandıkları dinleme stratejilerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Sınıf düzeylerine göre incelenmesi yapıldığında, maddelerin genel ortalamasının öğrencilerin sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak ortaokulların sınıf mevcutları yeniden düzenlenerek eğitim ve öğretimi aksatmayacak sayılarda oluşturulması gerekmektedir. Ortaokul öğrencilerinin dinlemeye yönelik tutumları ile ilgili farklı gruplara çalışmalar yapılarak bu alandaki araştırmalar genişletilebilir.

Kaynakça

- Ceyran, K. O., & Erdem, M. D. (2016). *Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme becerisine yönelik görüşlerinin incelenmesi* (Master's thesis, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi).
- Çelebi, M. (2008). İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Olay ve Düşünce Yazılarına Göre Dinleme Becerilerinin Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Çelikbaş, K. A. (2010). Anlama/Dinleme Stratejilerinin Kullanımı ile Dinlediğini Anlama Düzeyi Arasındaki İlişki, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Çifçi, M. (2001). Dinleme Eğitimi ve Dinlemeyi Etkileyen Faktörler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (2), 165.
- Demir, S. (2016). Türkçe öğretmen adaylarının yazma kaygısı düzeyleri ve nedenleri: bir karma yöntemli yaklaşım (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Doğan, Y. (2013). *Dinleme Eğitimi*. Ankara: PegemA.
- Emiroğlu, S. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme sorunlarına ilişkin görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 11, 269-307.
- Epçaçan, C. (2013). Temel bir dil becerisi olarak dinleme ve dinleme eğitimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11), 331-352.
- Erdağı Toksun, S. (2019). *Dinleme Alışkanlığı*, Dinleme Eğitimi, Edt. (S. Alyılmaz ve B.Ü. Karahan), Fenomen Yay.
- Ergin, A. (2014). *Eğitimde Etkili İletişim*. Ankara: Anı.
- Fidan, M. (2012). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Türkçe Dersinde Kullandıkları Dinleme Stratejilerinin Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Funk, H. D. ve Funk, G. D. (1989). Guidelines for Developing Listening Skills. *The Reading Teacher*, pp.660-663.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- İnceoğlu, M. (2011). Tutum, algı, iletişim. Ankara: Siyasal Kitabevi.

- Kaplan, H. (2004). İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerileri Üzerine Bir Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (2002). Bilimsel araştırma yöntemleri (kavramlar, ilkeler, teknikler). Ankara: Nobel.
- Kordak, S. (2019). Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Stratejilerini Kullanım Düzeyi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Maden, S., ve Durukan, E. (2011). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (4), 101-112.
- Maden, S. (2013). Niçin dinlemiyoruz? Dinleyememe probleminin sosyokültürel analizi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* Sayı: 2/1 2013 s. 49-83.
- Özdemir, S. (2016). Dinleme eğitimi özyeterliliğini geliştirmede mikro öğretimin rolü. VIII. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi – Çanakkale.
- Tavşancıl, E. (2002). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi. Ankara: Nobel.
- Karakuş Tayşi, E., ve Özbay, M. (2016). Ortaokul Öğrencileri İçin Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(2), 187-199.
- Ürün Karahan, B. (2016). Ortaokul 6. Sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi farkındalıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Kars ili örneği). *Kafkas Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 107-115.
- Yıldız, N. (2015). Dinleme Stratejileri Öğretiminin Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Becerilerine Etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.